

Tátrai Júlia

Gróf Festetits Andor szelestei festménygyűjteményéről

„Különlegesen jelentős árverés a Brakke Grond-nál¹ Festetics Andor gróf régi festményeiből, január 22-én kedden és 23-án szerdán” – ekként harangozta be az amszterdami *Het Nieuws van de Dag* című újság a közelgő eseményt néhány nappal korábban, 1884. január 18-án.²

A család dégi ágából³ származó Festetits Andor (Pest, 1843. január 17. – Böhönye, 1930. augusztus 16.), gróf Festetits Ágoston és gróf Almássy Adél harmadik gyermeke⁴ jogi tanulmányai után Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye aljegyzője volt, majd gróf Pejacevich Lenkével kötött házassága után Vas vármegyei birtokán telepedett le. Mint nagybirtokos tevékenyen vett részt a megye politikai és gazdasági életében. 1892–1896 között a Szabadelvű Párt programjával Felsőőr országgyűlési képviselője lett, közben 1894. július 16. és 1895. november 2. között Wekerle Sándor, majd Bánffy Dezső kormányában volt földművelésügyi miniszter.⁵ Miniszteri kinevezésekor a *Vasárnapi Újság* címcímlapján hosszú cikket tett közzé róla, amelyben a következőket olvashatjuk:

„Az országházban eleintén idegenkedtek tőle némelyek, mivel föllépése kissé feszes és zárkózott; de midőn közelebből kiismerték, [kiderült,] hogy gr. Festetich Andor nem nagyúri előítéletekben felnőtt arisztokrata, hanem igazi szabadelvű gondolkozáshoz szokott s fennkölt lelkű férfiú, kit törekvéseiben és tetteiben magasabb rendű eszmék és hazaszeretet vezetnek, ki nem születése és rangja révén, hanem a közügyek iránti igaz érdeklődésből kíván magának tért a politikai pályán.”⁶

Négy évvel később viszont – többedmagával – a következő kritikában részesült:

„...S lőn, hogy a földművelési tárcza parlamentarizmusunk eleje óta olyan volt, mint egy háztartásban a vendégagy: ha valami előkelő idegen akad, hát legyen hova fektetni. Egész sora a mágnásoknak nyújtózott benne: báró Kemény Gábor, gróf Szapáry Gyula, gróf Bethlen András, gróf Festetich Andor. Pepecseltek is eggyel-mással, vizekkel, tenyészállatokkal, szerb-

¹ A 19. század végén a párizsi Drouot-hoz hasonló árverezőhely. Köszönöm Eva Jansen (Universiteit Utrecht, Research MA hallgató) kutatásaimhoz nyújtott segítségét. A Festetics családnévnek többféle írásmódja is használatos volt. Az idézetekben és címekben szereplő neveket az ott használt formájukban közöljük, ezeken kívül a tanulmányban Festetits Andor nevéet mindenütt a -ts végződésű írásmóddal szerepeltetjük.

² *Het Nieuws van de Dag*, van Vrijdag 18 januari 1884, No. 4268, 2e blad.

³ A dégi Festetitsok, bár rangjukat és vagyonukat tekintve nem maradtak el a család keszthelyi ágának tagjaitól, a kutatás szempontjából kevésbé álltak a figyelem középpontjában. Ehhez nyilván hozzájárult, hogy a művészettörténeti szempontból alaposan feldolgozott keszthelyi levéltárral szemben a dégi elpusztult a második világháborúban. Lásd Sisa József: *A dégi Festetits-kastély*. Budapest, Műemlékek Állami Gondnoksága, 2005. 8–9.

⁴ Festetits Ágoston három gyermekének, Karolinak, Pálnak és Andornak a képmását Barabás Miklós örökítette meg egy 1849-ben készült akvarelljén (Magyar Nemzeti Galéria, ltsz. 1903-67).

⁵ Festetits Andor biográfiájához: *Országgyűlési Almanach – Főrendiház*, 1887. 53–54; *Vasvármegye*. Budapest, Apollo Irodalmi és Nyomdai Rt., 1898. Szerk. BOROVSKY Samu–SZIKLAY János. 18, 248, 590; *Pallas Nagy Lexikona*. XVII. Budapest, Pallas Irodalmi és Nyomdai Rt., 1900. 504.

⁶ *Vasárnapi Újság*, 41. 29., 1894. július 22., a címcímlapon: Festetich Andor, az új földművelésügyi miniszter.

tövis-irtással, műborral, filloxerával. Maradt utánuk víz, filloxera, szerbtövis, műbor és egy csomó rossz törvény.⁷

Viszont a Festetits Andor nevéhez kötődő, az alsószelestei kastély körül kialakított arborétum jelentőségét soha nem vitatta senki. A gróf a Vas megyei Alsószelesten fekvő uradalmat a rajta lévő, angol neogótikus elemekkel díszített, romantikus stílusú kastéllyal együtt 1871-ben vásárolta meg. A kastélyt, amely az ún. cottage-ok, angol vidéki nyaralók mintáját követő nyugat-magyarországi emlékcsoport egyik jellegzetes épülete, a Szentgyörgyi Horváth család építtette

1. kép. Az alsószelestei kastély

a 19. század közepén. A változatos belső tereket kívülről sima falak zárták le, az épülettömböt tornyok és háromszögű oromzatok tagolták. Festetits gróf a hatalmas méretű kertbe az 1873-as Bécsi Világkiállításról különféle növényeket, Vasvörösvárról pedig fenyőket hozatott. Összességében több mint ötszázféle növénykülönlegességet gyűjtött össze Alsószelesten (1. kép).⁸

A Festetitsek múkincseinek és családi képtárának egy részét a kastélyban helyezték el, amihez valószínűleg sok helyre volt szükség, ezért a gróf a 19. század végén az épület nagyszabású átépítésébe kezdett. A kastély korábban földszintes szárnyára emeletet húzattott, külső és belső átalakításokra egyaránt sor került. Kérdés, hogy a korábbi tulajdonos mennyi műtárgyat hagyott a kastélyban annak eladásakor, mivel egy 1865-ös leltár tanúsága szerint ekkor összesen 95 aranykeretes kép és tükör függött a szalonokban és a szobákban.⁹

Az építkezés költségei azonban meghaladták a gróf anyagi lehetőségeit, akinek vállalatai is pénzügyi zavarba kerültek 1896 táján. Ezért 1901-ben csődöt kért maga ellen, és 1906-ban engedélyt kapott arra, hogy a hitbizományhoz tartozó szelestei uradalmat eladja, s annak árából adósságait rendezze. Így került a kastély és a hozzá tartozó birtok 1910-ben báró Baich Mihály tulajdonába, aki 1913-ban költözött ide, és folytatta a kerttervezést és -építést. Így igazi arborétum született, amely vásár- és ünnepnapokon mindenki előtt nyitva állt.¹⁰ Ennek az idilli állapotnak a második világháborúval vége szakadt: „a kastélyban sok műkincs volt; a háború alatt és utána mindenki lopta, és annyit lopott, amennyihez hoz-

⁷ *Országos Hírlap*. II. 40. 1898. február 9., 1.

⁸ HORVÁTH Hilda: *Régvolt magyar kastélyok*. Budapest, Gemini Budapest, 1998. 139. No. 85.

⁹ VIRÁG Zsolt: *Magyar kastélylexikon. 5. Vas megye kastélyai és kúriái*. Budapest, Fo-Rom Invest Kft. 2004. 243–244.

¹⁰ HORVÁTH 1998. i. m. 139. No. 85; VIRÁG 2004. i. m. 243–246.

záférhető.¹¹ Az 1950-es években a kastély nagy része leégett, és teljes mértékben csak az 1990-es években újjították fel. 2000-ben kastélyszállónak rendezték be, azóta is ekként funkcionál.

Sajnálatos módon nemcsak a szelestei kastély épülete és eredeti berendezése, de a Festetits család dégi ágának leltárai is elpusztultak a háborúban.¹² Szerencsére rendelkezésünkre áll azonban a Festetits Andor gyűjteményéből 1884-ben Amszterdamban rendezett árverés katalógusa, amelyben a régi mesterek festményeiből 173 darab, valamint három, akkor modernnek nevezett, azaz 19. századi kép került kalapács alá.¹³ S hogy miért éppen Amszterdamban tartották az árverést, annak az lehet a magyarázata, hogy a művek legnagyobb része a 17. századi holland és flamand iskolához sorolható. A katalógus francia nyelvű, tartalmazza a festmények rövid leírását, a képek méretét – a hordozó anyagát már nem –, esetenként a jelzetet és a provenienciát. Néhány képről reprodukció is készült, sajnos a katalógus számomra hozzáférhető (digitalizált) példányában ezek minősége rendkívül rossz, a művek azonosítását kevésbé segíti.¹⁴

Az aukciót beharangozó újsághirdetés címével – *Különlegesen jelentős árverés a Brakke Grondnál Festetits Andor gróf régi festményeiből* – ellentétben, a *Nieuwe Rotterdamse Courant* című lap korabeli kritikájában többek közt a következőket olvashatjuk:

„Ez a gyűjtemény [...] kifogyhatatlannak tűnik. Mindig új, »különleges« darabok kerülnek elő belőle, és a »leghíresebbeket« különböző helyeken lehet megtekinteni. Többek közt a karlsbadi fürdőhely látogatói is részesülhettek ebben az örömben. Mármost egy valódi műkedvelő és műértő ösztönösen tart attól, amit fürdővendégeknek ajánlottak megvételre. [...]»

A »kabinet« ezután Hollandiába jött. Miután a hozzáértők először megtekintették, nem maradtak kétségeik. Már korábban említettük, hogy számos festmény gyanús és kiközetikaradt, néhány közülük egyenesen vadonatúj volt. [...] Más művek viszont, amelyek régi mivolta nem cáfolható, oly mértékben voltak átfestetve, hogy ezért lehetett őket újnak tekinteni. [...] Minden darabon észrevehetőek voltak azok a foltok, amelyeknek a régi festéktől való színbeli eltérése elárulja, hogy néhány többé vagy kevésbé jártas kéz dolgozott rajta, hogy helyreállítsa azt, ami [...] vagy az elhanyagoltság révén, vagy a mindig szivaccsal és törőronggyal felfegyverkezett holland háziasszonyok keménykezü bánásmódja miatt az évszázadok folyamán a festék lekopásához vezetett.¹⁵

A gyűjtemény, és ezzel együtt az árverés anyagának feldolgozása még folyamatban van. Szerencsére azonban már kutatásaink eddigi eredményei is azt bizonyítják, hogy Festetits Andor kollekciónak – a fenti kritika ellenére – valóban gazdagították jelentős alkotások is. Egyes esetekben természetesen a katalógusban feltüntetett attribúció, illetve témameghatározás nem tekinthető helytállóknak.

Az 1884-es árverési katalógus egyes képeinek leírásait összevetve a szakirodalomban és különböző adatbázisokban szereplő említésekkel – a tanulmány terjedelmi megszorításai miatt – most csak felsorolásszerűen közöljük a gyűjtemény biztosan azonosítható darabjainak, illetve a valószínűsíthetően e kollekciónak származó műveknek a listáját, azok jelenleg ismert provenienciájával.

¹¹ Czegléd Gyula (1910–2003) Vas megyei néptanító és huszártiszt visszaemlékezéseiből: <http://gyula.czegledy.hu/>, letöltés ideje 2013. szeptember 9.

¹² Sisa 2005. i. m. 9, 15.

¹³ Catalogue du Cabinet de Tableaux Anciens, des écoles hollandaise, flamande etc. du Comte Andor de Festetits, Chateau Szeleste, dont la vente aura lieu les 22 et 23 Janvier 1884, dans l'Hotel „De Brakke Grond”, à Amsterdam, à 11 heures du matin sous la direction de M.M. C. F. ROOS & Co.

¹⁴ A katalógusnak ezt a digitalizált példányát a hágai Rijksbureau voor Kunsthistorische Dokumentatie könyvtára őrzi.

¹⁵ A kritika a *Nieuwe Rotterdamse Courant Letteren en Kunst* (Irodalom és művészet) rovatában jelent meg, az RKD könyvtárban hozzáférhető digitalizált példányon szerzőnév és dátum nélkül (a szerző fordítása).

A gyűjtemény biztosan azonosítható darabjai

2. kép

Jan Steen (1626–1679): *A tizenkét éves Jézus a templomban, 1660 körül* (2. kép)

olaj, vászon, 83,5×101 cm

jelezve balra lent IS monogrammal

Basel, Kunstmuseum, ltsz. 906

Prov.:

Gróf du Barry gyűjt., 1774

M. le Bieuf gyűjt., 1782

Maria Stategaart gyűjt. aukciója, Alkmaar 1802. júl. 27., nr. 1.

(vevő: Gruyter)

Ismeretlen aukció, 1803

Maridon (vagy Marialva) márkí gyűjt., 1823

Smith gyűjt., London

J. Fischer gyűjt., London 1833

J. Fischer gyűjt. aukciója, London 1858

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 119

Festetits Wilmar [sic] grófnő gyűjt., Budapest¹⁶

Theodor Höch gyűjt. aukciója, München, 1892. szept. 19., nr. 198

Hans von der Mühl gyűjt., Basel

Hans von der Mühl hagyatéka a bázeli múzeumra 1914-ben¹⁷

3. kép

Aelbert Cuyp (1620–1691): *Dávid és Abigél találkozásása* (3. kép)

olaj, vászon, 154×207,5 cm

szignálva jobbra lent: A. Cuyp

Basel, Kunstmuseum, ltsz. 904

Prov.:

Lord Northwick gyűjt. árverése, London, Thirlestaine House, Cheltenham, 1859. júl. 26., nr. 1597 (vevő: C. S. Butler, vételár 168 £)

F. Kleinberger műkereskedőnél, Párizs

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 25.

Festetits Wilmar [sic] gyűjt., Budapest (vevő: Th. Höch)

Theodor Höch gyűjt. aukciója, München, 1892. szept. 19., nr. 50

Hans von der Mühl gyűjt., Basel

Hans von der Mühl hagyatéka a bázeli múzeumra 1914-ben¹⁸

¹⁶ A szakirodalom szerint Jan Steen és Albert Cuyp képe is egy bizonyos Festetics Wilmar / Vilma – akit egyelőre nem sikerült egyértelműen azonosítani – budapesti gyűjteményéből került Münchenbe, majd Bázembe. Talán a másik ághoz tartozó Festetics Pál első feleségéről, Mária Vilma Friebeisz de Rajkiról lehet szó (1852–1931).

¹⁷ Baruch D. KIRSCHBAUM: *The Religious and Historical Painting of Jan Steen*. Oxford, Phaidon, 1977. 129–130. No. 44; Karel BRAUN: *Alle tot nu toe bekende schilderijen van Jan Steen*. Rotterdam, Lekturama B.V., 1980. 102, No. 120. Egyik könyv sem említi a képet Festetics Andor gyűjteményében, illetve árverésén, és az első két legkorábbi, 18. századi gyűjteményt is csak a Festetics-katalógus tünteti fel provenienciaként.

¹⁸ Dr. C. HOFSTEDE DE GROOT: *Beschreibendes und kritisches Verzeichnis der Werke der hervorragendsten holländischen Maler des XVII. Jahrhunderts*. 2. Paris–Esslingen, Paul Neff, 1908. 9. No. 1.

Jacob Gillig (1636–1701): *Halcsendélet*, 1678
(4. kép)

olaj, fa, 47×67,5 cm

felirat a hátoldalon balra lent: J Gillig f 1678

Utrecht, Centraalmuseum ltsz. 7163

Prov.:

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 53

J. Ruston gyűjt., Lincoln 1884–1898

J. Ruston hagyatékának árverése, Christie's, Manson & Woods, London, 1898. máj. 21. és 23., nr. 196

G. C. Waud gyűjt., Pool in Wharfedale (?–1933)

(Többek közt) G. C. Waud hagyatékának árverése, Sotheby's & Co., London, 1933. máj. 17., nr. 71

C. H. Schwagermann műkereskedés, Schiedam 1933–1934 (letétben az utrechti Centraal Museumban)

Az utrechti Centraal Museum vétele C. H. Schwagermantól a Vereniging Rembrandt támogatásával, 1934¹⁹

4. kép

Cornelis Saftleven (1607–1681): *Híradás a pásztoroknak*, 1630

(5. kép)

olaj, fa, 75×108 cm

jelezve: G. Terburg

Amsterdam, Rijksmuseum, ltsz. SK-A-801

Prov.:

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 116

(itt Hermanus Saftleven: *Tájkép* címen)

Az amszterdami Rijksmuseum vétele az 1884-es Festetits-árverésen (vétélár: 718.75 f).²⁰

5. kép

Ifj. David Teniers (1610–1690) – **Wouter Gysaerts** (1649–1674 után):

Virágfüzér Hieronymus van Weert portrébüszjtjével, 1676 (6. kép)

olaj, vászon, 116×80 cm

jelezve: F. G. Gysaerts Min.F. (és) DT

Rijksmuseum, Amsterdam, ltsz. SK-A-800

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 58

Az amszterdami Rijksmuseum vétele a Festetits-árverésen 1884-ben.²¹

6. kép

¹⁹ Lisbeth M. HELMUS: *De verzamelingen van het Centraal Museum Utrecht. Schilderkunst tot 1850*. Utrecht, Centraal Museum Utrecht, 1999. II. 883. No. 222.

²⁰ *Catalogus van het Rijks-Museum van schilderijen door Abr. Bredius*. Amsterdam, Tj. van Holkema, 1886. 70. No. 316c – itt a kép a következő címen szerepel: *Imádkozó pásztorok a kitörni készülő viharban*. A mű a gyűjteményi katalógus 1903-as kiadásába már *Híradás a pásztoroknak* címen került be. Mivel a kép leírása a Festetits-katalógusban részben eltér a ma látható ábrázolástól, elképzelhető, hogy az árverés idején átfestések voltak a felületen, ami miatt a valódi téma sem volt meghatározható. Az 1903-as katalógus feltünteti a vétel napját, és a későbbi kiadásokban az is szerepel, hogy a Festetits-árverésen vásárolta a múzeum a képet.

²¹ A festménysorozatról, amelyhez ez a kép is tartozik, legutóbb: TÁTRAI Júlia: *The Beatified Martyrs of Gorkum. A Series of Paintings by David Teniers the Younger and Wouter Gysaerts*. In: *Geest en Gratie. Essays presented to Ildikó Ember on her Seventieth Birthday*. Budapest, Szépművészeti Múzeum, 2012. 26–33.

7. kép

Jan Ekels II (1759–1793): *Pipázó fiatalember enteriórben* (7. kép)

olaj, vászon, 47×41,5 cm

Ismeretlen helyen

Prov.:

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 83 (itt Gabriel Metsuként)

Adolphe Schloss gyűjt. árverése, Paris, Galerie Charpentier, 1949. máj. 25., nr. 40, Michiel van Musscherként (vevő Nijstad, vételár: 150.000 F)

S. Nijstad műkereskedés, Hága 1950

Dorotheum, Bécs, 2003. okt. 1., nr. 179 (Jan Ekels II-ként)²²

8. kép

Ismeretlen festő, 17. század: *A kintornás* (8. kép)

olaj, fa, 46×64 cm

monogrammal jelzett

Ismeretlen helyen

Prov.:

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 53 (itt Adriaen Brouwerként)

Árverezve Luzernben (vsz. Galerie Fischer), 1926. jún. 27.²³

9. kép

Másolat Pieter de Hooch (1629–1684 k.) **után:** *Kártyázók a kandallónál, ölelkező párral és egy szolgálóval* (9. kép)

jelezve balra lent: Hoogh

olaj, vászon, 65×77 cm

Ismeretlen helyen

Prov.:

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 69

J. Ruston gyűjt., Lincoln 1884–1898

J. Ruston hagyatékának árverése, Christie's, Manson & Woods, London, 1898. máj. 21. és 23., nr. 75²⁴

* Reprodukálva a festmény előképéül szolgáló, a párizsi Louvre-ban őrzött Pieter de Hooch-kép

²² A Hoofstede de Groot archívumban Musscher (Attribué à Michiel van). Jelzi, hogy Jan Ekels de Jonge nevét is felvetette már valaki. Feltünteteti azt is, hogy a kép szerepelt a Festetits-árverésen. Vö. még: RKD adatbázis, kunstwerknnummer 57859.

²³ Hoofstede de Groot (RKD adatbázis, HdG archívum), Bodéra hivatkozik, aki látta eredetiben a képet, és elfogadta Brouwer saját kezű művének. Vö. Wilhelm von BODE: *Adriaen Brouwer*. Berlin, Euphorion, 1924. 27–28, Abb. 7. Gerard KNUTTTEL: *Adriaen Brouwer. The Master and His Work*. Den Haag, L. J. C. Boucher, 1962. 34–35. Knuttel a Brouwer-attribúciót teljesen abszurdnak minősíti, és felhívja a figyelmet arra, hogy a kompozíciónak legalább három változata ismert.

²⁴ Peter C. SUTTON: *Pieter de Hooch. Complete Edition*. Oxford, Phaidon, 1980. 93–94 szerint az eredeti, a párizsi Louvre-ban őrzött Hooch-képnek (67×77 cm, ltsz. 1373) négy másolata ismert, ezek egyike az egykori Festetits-gyűjteménybeli darab.

Gillis Neyts (1623–1678): *Tájkép kastéllyal (az ammersoyen-i kastély?)* (10. kép)

olaj, vászon, 110×174,5 cm

Budapest, Szépművészeti Múzeum, ltsz. 3938

Prov.:

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1910)

Vétel Festetits Andortól, Alsószeleste, 1910

Ez a kép nem szerepelt az 1884-es árverésen.

A kép hátoldalán felirat: Van Goyen (Nro. 128.) Collection Cardinal Fesch Malmaison.²⁵

10. kép

A feltehetően a Festetits-gyűjteményből származó képek

Gabriel Metsu (Leiden 1629–1667): *A fegyverkovács* (11. kép)

olaj, vászon, 100×85 cm

jelezve jobbra lent: G. Metsu

Amsterdam, Rijksmuseum, ltsz. SK-A-2156

Prov.:

Marie Thérésa Witteboel gyűjt. árverése, 1803. aug. 23–24., nr. 124

Marie Thérésa Witteboel gyűjt. árverése, 1804. jún. 19–20. (vevő Gasparoli, vételár: 32 F)

J. R. Boelen és mások gyűjt. árverés, Amszterdam, 1856. nov. 5., nr. 70 (vevő: De Vries, vételár 199 f)

Étienne-Edmond Martin de Beurnonville báró gyűjt. árverése, Párizs, 1881. máj. 9–16., nr. 367 (vételár: 2800 F)

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 82

Karl von Hollitscher, Berlin, 1890

F. Kleinberger műkereskedés, Párizs, ahonnan az amszterdami Rijksmuseum a *Vereniging Rembrandt* támogatásával vásárolta meg 1904-ben²⁶

11. kép

²⁵ Festetits Andor ezt a képet ugyanabban az évben adta el a múzeumnak, amikor szelestei kastélyát is értékesítette. Vö. Andor PIGLER: *Katalog der Galerie Alter Meister*. Budapest, Akadémiai, 1967. 483–484. Eddig nem sikerült a Fesch-gyűjteményben nyomára bukkani a képnek – Van Goyenként sem.

²⁶ A provenienciá forrása: Adriaan E. WAIBOER: *Gabriel Metsu. Life and Work. A Catalogue Raisonné*. New Haven–London, Yale University Press, 2012. 170. No. A-13, itt nem szerepel a Festetits-gyűjtemény, de a hiányzó időintervallumba beleférne, és például a Gonzales Coques-kép kapcsán is úgy tűnik, hogy Festetits Andor kapcsolatban állt De Beurnonville báróval.

12. kép

Gonzales Coques (1614/18–1684): *Jacques van Eyck (?) és családja*²⁷ (12. kép)

olaj, fa, 63×87,5 cm

jelezve az orgonán: GONZALES COCKS

Elpusztult a romániai forradalom alatt, 1989²⁸

A feltételezett prov.:

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 23

Étienne-Edmond Martin de Beurnonville báró gyűjt., Párizs, 1886

Edward Habich gyűjt. árverés, Kassel, 1892

Ioan Movilă gyűjt.;

Elena és Ioan Movilă adománya a bukaresti Pinacoteca Municipaliului, 1937

a kép átvétele a Muzeul de arta al Republicii Socialiste Româniába, 1951

Muzeul National de Arta al Romaniei, ltsz. 9.779/1.812, 1989-ig²⁹

13. kép

Caspar Netschernek (1639–1684) **tulajdonítva:** *Vertumnus és Pomona* (13. kép)

olaj, vászon, 56×46 cm

jelezve balra lent: C. Netscher

Strasbourg, Musée des Beaux-Arts, ltsz. 470

A feltételezett prov.:

Festetits Andor gyűjt., Alsószeleste (?–1884)

Festetits Andor gyűjt. aukciója, Amszterdam, 1884. jan. 22–23., nr. 90 (mint Caspar Netscher: *Mitológiai jelenet*)

Galerie Caspar, Berlin

A strasbourg-i múzeum vétele 1902-ben a Galerie Caspartól³⁰

²⁷ A kompozíciónak hét vagy nyolc példánya ismert, melynek első, autentikus verziója: Budapest, Szépművészeti Múzeum, ltsz. 573, olaj, tölgyfa, 65×89,5 cm, amely az Esterházy-gyűjteményből (1871) származik.

²⁸ Dana Crisan e-mailje 2012 novemberében, amelyben tudatja, hogy a festmény elpusztult a forradalom alatt.

²⁹ A proveniencia forrásai: Carmen RĂCHIȚEANU: *Muzeul de arta al Republicii Socialiste Romania. Catalogul Galeriei de Arta Universala III. Pictura Tarilor de Jos*. București, 1975. No. 257; Marion LISKEN-PRUSS: *Studien zum Oeuvre des Gonzales Coques (1614/18–1684)*. Diss. Bonn, 2002. 224–230. 360. No. 18b; Rudi EKKART: *Old Masters Gallery Catalogues. Szépművészeti Múzeum. 1. Dutch and Flemish Portraits 1600–1800*. Leiden, Primavera Press, 2011. No. 7, n. 2.

³⁰ A Festetits-katalógus leírása megfelel a képen látható kompozíciónak, a méretek is egyezők. A proveniencia forrásai: *Musée des Beaux-arts de la Ville de Strasbourg. Catalogue des peintures anciennes*. Strasbourg, Édition des Musées de la Ville 2, Place du Chateau, 1938, 116, No. 185 – Netscher-attribúcióval; a Joconde adatbázisában Netschernek attribúálva; egyik helyen sem említik, hogy a mű egykor a Festetits-gyűjteményben lett volna. Marjorie E. WIESEMANN monográfiájában (*Caspar Netscher and the late Seventeenth-century Dutch Painting*. Doornspijk, Davaco Publisher, 2002) egyáltalán nem szerepel a kép.